PACIFIC UNITARIAN SCHOOL FOR THE MINISTRY Berkeley, California

XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 jun.—jul. 7—8. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

II. Károly király.

Olvasóink előtt nem kell ismertetnünk azt a villámgyorsasággal lejátszódott eseményt, amely Károly herceg hirtelen hazatérésével és királlyá proklamálásával következett be. Az egész ország örömujjongása közben pünkösd első napján foglalta el II. Károly király édesatyjának trónját s ezzel véget ért az 1926 január 4-én hozott törvény következtében előállott nehéz politikai helyzet.

II. Károly királynak egyházunk nevében Püspök ur a következő távirattal fejezte ki hódolatát:

Kabinetiroda

Bucureşti.

II. Károly király trónralépése alkalmával Isten áldását kérjük életére és uralkodására, az ország minden polgára javára. Alattvalói hódolattal ajánljuk atyai jóindulatába egyházunkat és ennek intézményeit.

Boros György unitárius püspök.

E táviratra a következő válasz érkezett, melynek különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy maga Őfelsége nevével van ellátva:

Boros unitárius püspök

Cluj.

Köszönöm az unitárius egyháznak a hüségérzelmeket, melyeket az egyház nevében kifejezett.

Károly.

Részünkről az Uristen áldását kérjük országunk fiatal uralkodójának fejére, hogy bölcs belátással, gyöngéket és elnyomottakat védelmező erővel és az ország minden polgárára kiterjedő szeretettel uralkodhassék Isten dicsőségére!

for the ministry
Berkeley
California

Püspöki vizsgálat a háromszéki egyházkörben.

Dr. Boros György püspök első rendes püspöki vizsgálatát a háromszéki egyházkörben május 11—27. napjain tartotta meg. Kilenc anya-, két társ- és egy leányegyházközséget látogatott meg. Az idő esős, zivataros és hideg volt, de a püspök könnyen elviselte és szellemi frissessége győzedelmeskedett a tennivalók sokféleségén s mindenre kiterjedő körültekintéssel intézkedett.

E körben 42 éve nem volt hivatalos püspöki vizsgálat. Érthető, hogy hiveink a legnagyobb örvendezésben voltak egész idő alatt. Gyülésbe, templomba, iskolába az ifjak és öregek egész serege kisérte, az utcákon a falu végétől kezdve tolongott a nép sokasága és virággal hintette be nemcsak a szekereket, hanem az utcát is. A rendkivül nagy munkáról megközelitően kimeritő tudósitást sem lehet adni. Csupán a főmozzanatokat érintjük. Nagyajtán kezdődött és ott Szent-Iványi Gábor felügyelő-gondnok és Végh Benjámin köri esperes fogadták a püspököt és egész utján nagy kitartással kisérték és résztvettek a munkában. Itt Dr. Ferenczy Géza főgondnok és Tana Sámuel köri gondnok is résztvettek s az utóbbi szintén elkisérte a vizsgálati uton. Itt emlitjük meg, hogy Szent-Iványi Gábor felügyelő-gondnok gépkocsiját egész időre a püspök rendelkezésére bocsátotta és maga is nagymértékben közremüködött, hogy a vizsgálat minden irányban sikeres legyen. A püspöki titkári teendőket Sigmond József homoródjánosfalvi lelkész végezte, aki minden templomban közremüködött imával vagy beszéddel.

Lapunk terjedelme nem engedi, hogy hü képet adjunk arról a nagy szeretetről s azokról a rendkivül kedves, meghatóan szép jelenetekről, melyeket az egyházközségek népe felekezeti külömbség nélkül elévarázsolt minden helyen. Nagyajtán meglepte a vizsgálószéket az a rend és előkelőség, ami a papilakban, az uj iskolában és a templomban mutatkozik. Valóban minta gyülekezet és minta pap vezeti itt az életet, igen szerencsés kisegitő munkásokkal.

Május 14-én reggel érkezett a püspöki vizsgálószék Bölönbe. Permetező eső és 18 tagu lovas bandérium fogadta a határ szélénél. A tüzoltó zenekar hatalmas trombitazengéssel jelezte a községbe beérkezését. Itt is, mint mindenütt, ékesen felállitott diadalkapu és „Isten hozott“ fogadta. A bölöni messze vidéket uraló gyönyörü templom zsufolásig megtelve várta a püspököt és kiséretét. A háromtanerős iskolát végig tanulmányozta a vizsgálószék s örömmel látta, hogy a felekezeti iskolát a hivek gyermekeikkel megtöltik. A további uton Sepsiszentkirály következett. Itt is lovas bandérium, nagy sokaság, a polgáriak és egyháziak üdvözlete fogadta. A közönséget nem zavarta a hüvösre fordult esős idő sem; a kis templom zsufolásig megtelve hallgatta az imát, főpásztori üdvözletet és beszédet. Ezután Kökös következett, ahol talán legfeltünőbb volt a püspöki vizsgálószék iránt mutatkozó nagy tisztelet és figyelem, mert a rövid

időre földerült ég alatt a diszkapunál már nemcsak a magyar és unitárius lakosság, hanem a román lakosság is fogadta, a görög keleti egyház fuvós zenekara, a görög keleti és unitárius nőegyletek, az ifjusági egyletek virággal és szépen csengő magyar üdvözletekkel köszöntötték a főpásztort. Itt rendkivüli örömünnep volt, mert az áldozatkész hivek felekezeti iskolájukat óriás áldozattal diszes épülettel ajándékozták meg. A közelebbi megálló Brassóban volt. Amire egy nagy városban alig lehetett számitani, itt is diszkapuval fogadták a főpásztort és kiséretét s a vármegye és a város nevében az uton üdvözölték, aminek meglepő folytatása volt a református templomban, hol istentisztelet után 15 testület küldöttsége üdvözölte a főpásztort és hasonló egyetértéssel vett részt a város közönsége a közebéden, valamint az estélyen, hol müsoros előadás volt.

Ez után már Árkos község gyönyörü nagy gyülekezetének meglátogatása volt soron, de a nagy vizáradások miatt az Olt utját állotta a küldöttségnek. A főuton tengelyig érő vizből, árból vissza kellett menekülni, hogy majdnem négy órai kisérletezés után megérkezhessenek a 24 tagu lovas bandériummal váró községbe. Itt is a tömeg örömrivalgása, zene, üdvözletek, meleg szeretet és nagy előzékenység mutatkozott minden oldalról, aminek kiválóan szép példája volt báró Szentkereszty Béla ur kitü tető figyelme, aki a püspöknek fölajánlotta uri házát ottléte idejére. A régi várfallal körített szép templom, valamint a hatalmas iskolaépület a tanulók nagy seregével olyan tanujelei voltak a község hivei áldozatkészségének, amikről csak a legnagyobb elismerés hangján lehetne szólni.

Sepsikőröspatak volt a következő megállóhely, ahova szintén a kocsik hosszu sora s a lovas bandériumok diadallal kisérték be, hogy ujból végig élvezzék a Főpásztor jelenlétét, oktatásait és intéseit.

Kálnokra vezetett a további ut, a jól mivelt és sokat igérő határokon keresztül. A püspöki vizsgálathoz tartozó rendes menetü dolgokon kivül ki kell emelnünk a régi kis templom hiven őrizett gyönyörü menyezetét és régi dicsőséget hirdető köpenyeges fatornyát, melyet a mai emberek szerettek volna kicserélni, de az idősebbek és a főhatóság figyelme megőrizett, hogy hirdesse a mult idők hithüségét és buzgóságát.

Váratlan s annál inkább meglepő volt a bodoki uj lelkes egyházközség, amelynek hivei még csak 100 körül járnak, de a református székely testvérek szeretete és jóindulatu támogatása mellett sokat igérő munkásságot fejtettek ki. A kedves kis imaház és gondozott telke igen jó benyomást tett s a püspöki vizsgálószék föl is használta az alkalmat, hogy üdvözölje Orbán Ferencet, aki 42 évi buzgó gondnoksága és áldozatkészsége jutalmaképen gyönyörködik a virágzó unitárius egyházi életben.

Szentiványlaborfalva, a Szent-Iványi család ősi fészke, Szent-Iványi Gábor f. ü. gondnok otthona a szivélyes fogadásban és megtisztelő kedvességben régi jó hiréhez mél ó fényben tündökölt. A

Berde Mózsa nagy szelleme ellenállhatatlanul figyelmeztette a vendégeket, hogy ők ébresszék a nép szivében a kegyeletet azok iránt, akiknek az unitárius egyház létezése és fennállása olyan sokat köszön. Itt a püspök Szent-Iványi Gábor és kedves neje vendége volt. A püspöki vizsgálat és a templomi meg az együtt járó munka kielégitő és megnyugtató eredményre vezetett.

Sepsiszentgyörgy városa várta május 25-én a püspöki vizsgálószéket. Az aránylag kezdő gyülekezetnek segitségére siettek az árkosiak és lovas bandériumokkal várták a város végén a menetet és bevezényelték a helybeli lelkész házához. A város is s az unitárius hivek is együtt örvendeztek a ritka alkalom fölött. Diszkapu, virágszórás és a szeretetnek számos egyéb jele mutatta, hogy itt szivesen látják a püspököt és kiséretét. A közelebbről épitett imaház igen szüknek bizonyult a közönség befogadására. Gyönyörüség volt szemlélni a szentgyörgyi hivek örömét és boldogságát, hogy saját hajlékukban fogadhatják a püspököt és hallgathatják áldást osztó szavait.

Lehangoló, de nem reménytelen volt az utolsó kirándulás Kilyén társegyházközségbe. A kis község csekélyszámu lakosságával együtt az unitáriusok is apadóban vannak, mert a közel fekvő város magához csábitja, de meg van a hitök és a buzgóságuk s ez a kettő uj igéret a jövőre nézve.

Ebből a futó pillantásból nehezen és alig tudja kiolvasni a közönség, hogy milyen szép, megható és emlékezetes volt a háromszékköri püspöki vizsgálat. Lapunk szük tere nem engedte meg, hogy beszámoljunk e körben müködő unitárius Nőszövetségekről, de annyit mégis megemlitünk, hogy Brassóban az összes lelkésznék megjelentek és fogadták az unitárius Nőkszövetsége elnökét, dr. Boros Györgynét, aki erre az alkalomra lejött Brassóba. A brassói Nőszövetség hatalmas serege vette körül a papnékat, élükön a püspöknével és hosszasan tárgyalták föladataikat és ismertették az elért eredményeket.

Csak érintenünk lehet azt a kiválóan kedves hatást, amit az összes községek ifjusága ért el azzal, hogy a püspököt és kiséretét szünetlenül körülvették, erre az alkalomra házi szőttes saját készitette magyaros ruhájukkal tüntettek a leányok székely-magyar voltuk mellett, mert tudták, hogy ezzel szereznek legnagyobb örömet a püspöküknek.

A lelkészi és tanitói kar a püspöki vizsgálat befejezése után Sepsiszentgyörgyön a püspök kivánságának megfelelően összegyült és május 26-án délután meghallgatta a püspök véleményét és tapasztalatait, valamint az egyes községekben és általában megtett észrevételeit és tanácsait.

Ha általánosságban kellene véleményt mondanunk, csak ismételhetnők itt-ott jelzett tapasztalatainkat és azt kellene mondanunk, hogy ha az unitárius egyház nyolc körében olyan élénk, olyan lelkes és lendületes munka folyik s akkora áldozatkészség van, amekkorát Háromszéken tapasztaltunk, akkor semmi ok nincs aggoda-

lomra. Ahol a nép megérti vezetőit és a vezetők nem sajnálják az éjjel-nappali fáradtságot és áldozatot, ott virágzik az egyház és épít az iskola. Aki kételkedett volna székely fajunk életrevalóságában, munkás jó kedvében, vallásos buzgóságában, az itt teljesen megváltoztatta volna a nézetét.

Még csak egyet. Szerettük volna fölsorolni azokat a polgári, hatósági, társadalmi és más társulatok és egyesületek vezetőinek a névsorát, akik a községekben és a városokban is olyan határtalan szeretettel és tisztelettel vették körül az unitárius püspököt és kíséretét, felekezeti és faji különbség nélkül. Ezek fogadják innen is a Főpásztornak minden alkalommal kifejezett őszinte, szivből jövő hálás köszönetét és elismerését. *S. J.*

Varga Juczika köszöntője.

Özv. dr. Morvainé őnagysága a kovásznai szórványból magával hozta a püspöki vizitáció idejére Szentiványlaborfalvára bájos kis 9 éves unokáját, aki egy csokor szép rózsával a tisztelgők sorába állva, a következő kedves versikével üdvözölte a templomi gyülekezet előtt a Püspök urat:

Püspök Apónak.

Megkértem a rózsabokrot:
Adjon egy pár piros rózsát!
Mindjárt adott. Kötöttem is
Belőle egy szép bokrétát.

Megkértem a fülemilét:
Zengjen egy dalt!... Mindjárt zengett.
Legislegszebb énekével
Verte fel az éji csendet.

Megkértem a fényes eget:
Dobjon le egy szép csillagot!
Egy ragyogót a legszebből
Le is dobott, lehullatott.

Itt a csillag a szivemben,
Itt az ének, itt a rózsa!
Mai napon szeretettel
Rászórom püspök apóra.

Erzsébetváros imaházának felszentelése.

Az erzsébetvárosi unitárius egyházközség junius hó 15-én tartotta Imaházának felszentelési ünnepségeit.

Junius 14-ikén d. u. 7 órakor érkezett meg autóval a Püspök ur felesége és leánya Dr. Hintzné kíséretében. Az egyházközség tagjai az Imaház előtt fogadták, ahol Solymosi István e. k. gondnok és Szakál Mihályné nőegyleti elnöknő üdvözölték. Ezek után a gyülekezet az Imaházba ment, ahol a Főpásztor tartott lélekemelő imát. Innen az e. k. tagjai Dr. Isekutz Viktor ur lakására kisérték, ahol a legnagyobb örömmel nyitottak ajtót és fogadták vendégükül a püspöki családot.

Este a magyar kaszinóban 50 teritékes vacsora volt, ahol a város magyar közönségének legnagyobb része kellemes estét töltött.

Másnap, junius 15-én, vasárnap a szépen feldiszitett Imaházban kezdődött meg az ünnepség. Gvidó Béla esperes vezetése mellett a jelenlevő lelkészek és a helybeli kebli tanács a Püspök ur elébe ment, kit meghivott az ünnepségre. Az Imaház előtt Kelemen Imre helybeli lelkész fogadta és vázolva e napnak jelentőségét, átadta az Imaházat a Püspök urnak, hogy felszentelje azt.

Ugyanakkor Solymosi Nusika és Vass Bandika ügyes kis versben köszöntötték és nyujtottak át csokrokat a Püspök urnak és a méltóságos asszonynak. Ezután megkezdődött az istentisztelet, amelyen áhitatosan imádkozott Nagy Béla segesvári lelkész. Magas nivóju egyházi beszédet tartott Ütő Lajos székelykereszturi lelkész, melyet a hivek a legnagyobb lelki gyönyörrel hallgattak végig, utána főtisztelendő Püspök ur szentelte fel az imaházat és adta rá főpásztori áldását. Ezután felolvasta Kelemen Imre lelkész az imaház rövid történetét; az ünnepséget pedig bezárta Gvidó Béla esperes mindenekre áldást kérő imája.

Ezután az egész templomi gyülekezet dr. Issekutz Viktor ur lakására vonult, ahol a főt. Püspök ur a küldöttségek tisztelgését fogadta. E küldöttségek során megjelentek: Gvidó Béla a köri papság, gör. kel., gör. kath., róm. kath., örmény kath., ref., lutheránus, izraelita egyházak képviselői, utána a helybeli katonai kórház (őrnagy és főhadnagy) parancsnoksága, a város küldöttsége, örmény kath., róm. kath. és unitárius nőegyletek, Ghimbesan Stefan és végül a helybeli unitárius egyházközség. A Püspök ur szép, buzditó szavakban fejezte be egyházközségünk vezetőségéhez intézett beszédével a tisztelgést. Ezekután a közebéd következett, melyen szép számmal vettek részt a város előkelőségei. A közebéden szép és lelkes pohárköszöntőket mondtak Püspök ur, Gvidó Béla esperes, Nagy Béla és Ütő Lajos lelkészek, Groza János alpolgármester, dr. Issekutz Viktor és Kelemen Imre lelkész.

Délután 5 órakor vallásos délután volt változatos müsorral. Ezután főt. Püspök ur köri esperes és az egyházközség vezetőinek kíséretében látogatást tett a tisztelgők vezetőinél. A látogatások

során különösen impozáns volt az a fogadtatás, amellyel a katonakórház parancsnoksága fogadta, ahol a parancsnok kérésére beszédet is intézett Püspök ur a katonákhoz.

Este 9 órakor az egyházközség egy müsoros estélyt rendezett, amelyen Püspök ur családjával résztvett.

A Püspök ur visszautazása másnap, 16-án reggel 9 órakor történt.

Ez alkalmat is megragadja egyházközségünk arra, hogy köszönetét fejezze ki főt. Püspök urnak, nejének és leányának (dr. Hintzné) megjelenésükért, mellyel nekünk a legnagyobb örömöt szerezték és ünnepségeink értékét növelték. Köszönetet mond az egyházközség vezetősége dr. Issekutz Viktor urnak és kedves nejének azokért a kedvességükért, mellyel magas vendégeinket lakásukba fogadták. Végül köszönetet mond mindazoknak, akik az ünnepség megrendezéséhez, anyagi és erkölcsi sikeréhez hozzájárultak.

Az anyátlan árva.

Itt vagyok jó anyám,
Itt vagyok sirodnál.
Oh! mint szeretném, ha
Bár csak egy szót szólnál.
Kinzó szenvedésben
Szavad mindig hatott;
Fájó szivem attól
Uj erőre kapott.

Te voltál reményem,
Semmitől sem féltem;
Álltad az ostromot
Megszenvedtél értem.
Vészben és viharban
Kezeddel fedeztél
Amikor elbuktam,
Magadhoz emeltél.

Most, életem puszta,
Szomoru a sorsom.
Nincs a ki fölvegye
Ezer féle gondom.
Megvet, lenéz, eldob
Magától mindenki.
A szegény árvával
Már nem gondol senki.

Ide jövök, ide,
Amikor csak lehet,
A temetőkertben
Itt a sirod mellett,
Megenyhül bánatom,
Fájdalmat nem érzek.
S megkönnyebbült szivvel
Hiszek és remélek.

Lőrinczi Miklós.

Pályázat lelkészi állásra. Sz.: 500—1930. U. P. A gagyi (Udvarhelymegye, judeţul Odorheiu) lelkészi állás elhalálozás következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek. A pályázatok szabályszerüen fölszerelve julius hó 20-ik napjáig Katona Ferenc köri espereshez Firtănuş (Firtosmartonos) judeţul Odorheiu küldendők be. A gagyi lelkészi állás jövedelme: 50 kalangya (25 kévés) buza, 50 kalangya (25 kévés) zab, 54 litervéka szemes kukorica, 18 szekér tüzifa, 16 kézinapszám a hivektől és három kat. hold 1537 □-öl egyházi birtok használata. Kongrua. Lakás 4 szobával, konyha és kamrával, tágas pincével és verandával. Nyári konyha, istálló, disznóól s kukoricakas. Kut az udvaron. Kis zöldségeskert. Kolozsvárt, 1930 május 30. *Dr. Boros György* unitárius püspök.

Székely unitárius vallásu tanitók kitüntetése.

Az „*Udvarhelymegyei Tanitóegyesület*“ f. évi április hó 26-án tartott gyülésében három tanitó nyert miniszteri kitüntetést „Răsplata muncilor“, minek jelvényeit Latoș, kerületi felügyelő ünnepélyes keretek között nyujtotta át a kitüntetett tanitóknak.

A kitüntetésben részesült tanitók közül kettő: *Nagy Ferenc* énlaki és *Györffy István* homoródszentmártoni — székelyudvarhelyi volt áll. ig. tanitók — unitárius vallásuak. Mindketten több, mint négy és fél évtizeden át állottak a népmüvelés és a vallásos nevelés szolgálatában. Mindketten unitárius énekvezérek is voltak.

Nagy Ferenc énlaki ig.-tanitó az egyházi énektanitás körül hervadhatatlan érdemeket szerzett. Müködése alatt mindvégig ifjusági egyletet, dalárdát és zenekart vezetett. Faiskolája az egész vidéken mintaszerü volt s többször jutalmaztatott a „Berde“ dijjal. Községében éltető lelke volt minden népjóléti, népmüvelési intézménynek. Hivatalát annyira meg tudta kedveltetni tanitványaival, hogy azok közül igen sokan tanitók lettek, kiket a nyári szünidőkön ő maga is előkészitett erre a nehéz, de magasztos pályára. Tanitványainak olyan tökéletes kiképzést adott, hogy azok a középiskolákban mindenütt első helyen állottak. A nála végzett elemi tanulók a katonaságnál is majdnem mind altiszti rangra emelkedtek; a csendőrségnél, pénzügyőrségnél pedig vezető állást vivtak ki maguknak. Mintaképe volt az egyszerü, de mindig tanuló, széles látkörü, falusi tanitónak, kinek nem a divatos, tarka öltöny, hanem a belső tartalom az igazi disze. Elve volt, hogy a néphez nem lereszkedni, hanem a népet kell fölemelni magasabb szellemi fokokra. Nevelési rendszerében kevesebb elmélet, több gyakorlat volt. Értett minden falusi, gyakorlati munkához az orsócsinálástól a kerékfalazásig. Nyáron a kaszanyelén és az ekeszarván üdült, mert — mint gazda is — minta volt népe előtt. Sokirányu tehetségét meggyőző erővel tudta átplántálni tanitványaiba. Müködési ideje alatt faluja népe minden jóban első helyen állott. S ha neki is lett volna része korunk átkában: a hálátlanságban, ez csak halvány árnyék lenne, mit megtör az ő kimagasló, erkölcsi fénye...

Györffy István homoródszentmárton-székelyudvarhelyi volt ig.-tanitó, mint tanügyi szervező és vezető erő tünt ki, de mint énekvezér is elismerésre méltóan müködött. Ő is sok irányu, népjóléti munkát végzett. Éles észtehetsége s bölcs előrelátása kiemelte társai közül s mindig vezérszerepre juttatta. A tanitói egyesületek szervezésében és vezetésében éppoly kiválóan müködött, mint iskolájában és a társadalomban.

Az elismerés fénysugára olyan pályára világitott rá, melyen sok anyagi nehézséggel, előitélettel s néha még hálátlansággal is küzdeni kell az idegölő munka mellett, de az elismerés fénye feledtesse és tüntesse fel az árnyékokat.

Tanitvány.

Anyám.

Van nekem egy drága kincsem,
Hasonló több ahoz nincsen.
Világit a sötétségben.
Bátorit a szenvedésben.

Ügyelek rá, nagyon féltem,
Szóval, tettel meg nem sértem.
Nincs nagyobb szomoruságom;
Mint amikor sirni látom.

Nem félek, türök, szenvedek,
Ő érte mindent megteszek;
Csak ne legyen haragos rám,
Soha az én édes anyám.

Ő a hit, remény s bizalom,
A viharban az oltalom.
Egy imádság minden szava,
Erő és élet van abba.

Mikor kezem összefogom,
S gyermekszivvel imádkozom;
Az imádkozó szivemből,
Egy fohász száll az égbe föl:

Áldja meg őt a jó Isten,
Életére áldást hintsen!
Legyen boldog édes anyám,
Aki mindig ugy vigyáz rám!

Lőrinczi Miklós.

Mig odafenn öröm van.

Lent, a föld mélyében szól a csákány bús zenéje,
Taktusban nap-nap után újra felzokog ugyanaz a dal...
Verejtékező dalnoka az életnek, a bánya szegénye
Megtörli forró homlokát és újra szembe száll a végzet-haraggal.

Igy folyik életek létküzdő folyama lámpafényben, a mélyben,
Ahova az öröm hahotás lármával be nem kopogtat:
Ahova a nap mosolygó, játszó gyermekét sohasem küldi le,
Ahol százezer szeszély mindég más és új áldozatra kutat.

Mit tudják sokan, hogy mi van ott a mélyben, mi történik ott,
Mig az erőkkel dacoló kőtömbök napfényre jönnek és új titkokra várnak.
Mit tudják, hogy fáradt ősz munkás hányszor fuldoklott,
Mig odafenn öröm van, flört és ezeren adják magukat a mámort [sodró árnak.

Genova 1930. Ifj. Gspann Károly.

A kolozsvári unitárius kollégium hagyományos évzáró tornaünnepélye ez évben az előbbinél is szebb sikerrel és néhány igen figyelemreméltó eredménnyel zajlott le, ami elsősorban az intézet testnevelésén fáradhatatlanul dolgozó László Gyula tanár érdeme. Néhány jobb eredménye a következő: Magasugrás: 1. Kovács Béla VII. 1·57 m., 2. Ferenczy József VII. 1·52 m Távolugrás: 1. Ferenczy József VII. 5·50 m., 2. Kovács Béla VII. 5·29 m. Sulydobás: 1. Almási Gyula VII. 10·45 m., 2. Ferenczy József VII. 9·73 m., 3. Erdős M. V. 9·45 m. Nyujtó, korlát, ló (főverseny): 1. Kovács Béla VII., 2. Ferenczy József VII, 3. Ármánkó Gyula VI. A vivóverseny is jól sikerült. A kardvivásban 1. Ferenczy J. VII., 2. Ármánkó Gyula VI.

A kolozsvári nagytemplom uj orgonája.

Régi vágya teljesedett be végre kolozsvári unitárius egyházközségünk hiveinek, midőn junius hó 1-én felbúgott a gyönyörü nagytemplomban az uj orgona, amely hivatva van az 1806. évben készült régi orgona után a maga tökéletes alkotásával, változataiban rejlő szép harmoniával emelni a hivek seregének lelkét Isten felé s igy épiteni Isten országát már itt e földön.

Az orgona fontosságát a lelki épülés céljából már a régiek is érezték és fontosnak tartották, hiszen már az ókorban ott találjuk ennek csiráját a kinaiak „Cseng"-jén, ahol egy fába, — mint közös kis szélládába — beállitott különböző nagyságu bambusznádsipoknak megszólaltatásával az orgona alapgondolatát láthatjuk.

Az első orgona Kr. e. a III. században épült az ugynevezett Hydraulos, Alexandriai Ktesibios viziorgonája, amelynek sipjait azáltal szólaltatták meg, hogy a szélládában levő levegőt viz beszivattyuzása által süritették s a billentyü lenyomásával szabaddá tett sipba bebocsájtottak levegőt. A IX—X. században már kezdik feltalálni a szekrényes orgonát, amelynek rézből készült és most már principálalaku sipjait billentyü helyett a sipok alatt elhelyezett vizszintes kis pálcikák lenyomása által szólaltatják meg; azonban ez még alig tartalmaz 8—12 hangot. A X. század végén már kezdik készziteni a nagyobb szabásu orgonákat, sőt már két manuálos orgona létezéséről is van tudomásunk, habár csak 20—20 billentyü volt mindkettőnél. A XVI. század elején találják fel a pedált és igy most már rohamos fejlődésnek indul az orgona tökéletesitése, melynek főrugója a temperálás és a szekrényes fuvó feltalálása.

A XIX. század elejéig az u. n. mechanikus orgonát találjuk mindenfelé, melynek szerkezete — jóllehet tartósság szempontjából talán utolérhetetlen — nagyon nehézkes billentyü szerkezettel és csuszkás változataival müvészeti szempontból sok kivánni valót hagyott fenn, mig végre feltalálják a pneumatikus szerkezetet, ahol már többé nem emelőszerü lécek hozzák mozgásba a billentyüvel összekapcsolt szelepeket, hanem a légnyomás segitségével vékony fémcsövekben vezetett süritett levegő emeli meg a kis membrákat, melyek aztán szabad teret engednek a szélládából a levegőnek a sipokba leendő bejuthatásra.

Később pedig a villamosság elterjedésével tért hódit a villamos szerkezetre beállitott orgona is, melyet azonban csak ott használnak, ahol a játszó asztal nagy távolságban van az orgonatesttől, vagy az orgona testek a templom különböző részeiben vannak elhelyezve. (Pl. a marosvásárhelyi kulturpalota, a pesti zenemüvészeti főiskola orgonái, melyeknek játszóasztala az emelvénynek bármely részére hordozható).

Azonban az orgona fejlődésében fontos szerepet foglal el a változatok jellegezése is. A régi orgonákban kétféle jellegü sipokat találunk: fa- és fémfuvolákat, melyek kisebb vagy nagyobb és nyi-

tott vagy dugott sipok voltak, de mindannyian csak fuvola jelleget képviseltek. Ma már odafejlődött az orgonaépitészet, hogy a sipok készitésében fontos szerepet adtak a különféle hangszerek szineinek jellegezésére. Az ajak és nyelvsipok ma egyesitik magukban az összes hangszerek hangszineit és ezáltal azt mondhatjuk, hogy az orgona a hangszerek koronája.

Kolozsvári nagytemplomunk orgonája is a pneumatica alapján van egybeállitva. Ha bárki belépik a templomba s fölnéz az orgonára, ott látja a régi orgonatestet ugy, amint őseink 1806. évben azt, — mint a legelső unitárius orgonát — beállitották, csak legfennebb azt a különbséget veszi észre, hogy a játszóasztal felett 2 méter magasságban egy sor sip köti össze a két régi orgonatestet. A régi testben van elhelyezve az I. manuál siprendszere és pedig: Principal 8', Bourdon 8', Gamba 8', Dolce 8', Octava 4', Csőfuvola 4', Mixtura 4 soros és Clarinett 8' (nyelvsip); végül pedig a fal mellett az orgonatest aljában felállitva a pedálnak a Violonbass 16'-os változata, melynek leghosszabb sipja 572 cm. A játszóasztal feletti üres térben nyert elhelyezést a II. manuál 9 változata: Hegedü principal 8', Quintatöna 16', Flota amabile 8', Aeolin 8', Voxcelestis 8', Flota dolce 4', Silvestrina 2', Harmonía aeterea 3 soros és a Voxhumana 4' (nyelvsip). Ezen II. manual egy teljesen zárt szekrényben van s a homlokzaton elhelyezett némasipok mögött egy lábregiszterrel nyitható ajtócskák nyitásával vagy becsukásával a crescendodecrescendo előidézése által nagyban emeli a templomi áhitatot. S végül pedig a karzat hátsó részében 2 szekrényben van megosztva a pedál másik 2 változata, a Subbass 16' és Cello 8'.

Játszóasztalon — mely a régi két orgonatest között foglal helyet — a II. manuál billentyüzete felett vannak elhelyezve a változatok és pedig a 3 pedál, 8 I. manuál, 6 kopula és a II. manuál 9 változata, melyek fölött 2 sorban huzódnak meg szerényen a 2 sor szabadkombináció kis fehér csontgombjai. Lennt, a pedálbillentyüzet felett, a középen van elhelyezve a hengercrescendo, amelyben az orgona összes változatai a láb segitségével nyithatók és csukhatók s mellette áll az u. n. papucs a redőnyszekrény nyitása és csukása céljából. Az I. manuál billentyüzete alatt láthatók a tömegváltozatok: piano, mezzoforte, forte, fortissimo, kiváltó 1—2 sor szabadkombináció, nyelvsip-kapcsoló és az automaticus pedálkiváltó kis fehér gombjai.

A fuvó a baloldali karzaton nyert elhelyezést, melyhez a levegőt egy $1^1/_2$ lóerős villanymotor szolgáltatja. Azonban tekintettel arra, hogy a fuvó az orgonatesttől elég nagy távolságban fekszik, a levegő szabályozása céljából ugy a két régi orgonatestben, mint a II. manuál szekrényében 1—1 kis regulator fuvó van elhelyezve.

Az egész orgonatestben összesen 1574 sip foglal helyet, melyek közül a legkisebb 15 cm. és a legnagyobb 572 cm. Tekintetbe véve azt, hogy a régi orgonából csak a fasipok s a fémsipok közül csak az 1901. évben történt javitás alkalmával betett akkor uj Salicionál

és Gamba kerültek be — de teljes átdolgozással — uj orgonánkba, ezért joggal mondhatjuk azt. hogy végre elkészült nagy templomunk uj orgonája, melynek épitője, Szeidl Ferenc nagyváradi orgonaépitő, ujabb jó hirnevet és becsületet szerzett önmagának s a munkája méltán sorakozik eddigi alkotásai mellé, hogy azok állitsák ki mesterükről azt az elismerő oklevelet, amely joggal megilleti a szakszerü, lelkiismeretes és önzetlen alkotót.

Az orgona ünnepélyes felszentelése junius hó 1-én a délelőtti istentisztelet alkalmával történt meg, mikor nagytemplomunk megtelt zsufolásig az ünneplő hivek seregével. Imát Szent-Iványi Sándor lel-

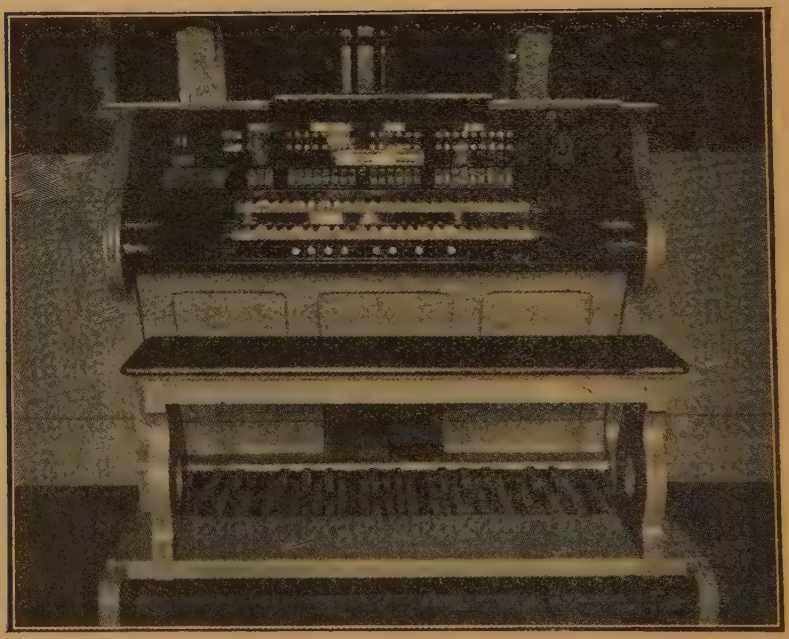

A kolozsvári uj orgona játszóasztala.

kész mondott, mig a felszentelő beszédet dr. Boros György püspök ur tartotta. Az orgonaépités történetét Ürmösi Károly esperes-lelkész ismertette. Az istentisztelet alkalmával a Dávid Ferenc Vegyeskar zenekar kisérettel énekelte Haydn „Teremtés“ oratoriumának egy részletét, ahol az orgona fuvós szinezetü változatai helyettesitették az oratorium zenekari partiturájában levő fuvós hangszerek szerepét.

Az orgona szakszerü átvétele junius hó 5-én történt meg, amikor az egyházközség vezetősége jelenlétében az elnökség által felkért Zsizsman Rezső európai hirü orgonamüvész szakszerüen felülvizsgálva az orgonát, teljes megelégedésének adott kifejezést a lelki-

ismeretes és pontos munkáért s nyugodt lélekkel ajánlotta annak átvételét, egyben pedig azon igéretének is kifejezést adott, hogy az orgona-alap javára a legszivesebben ad egy orgona-koncertet. Erre legalkalmasabb időpontnak látja egyházközségünk vezetősége a Főtanács legközelebbi gyülését, amikor is a Tana Ferenc hitrokonunk buzgó adományából templomunkba bevezetett villanyvilágitás mellett a Főtanács vidéki tagjai is részesei lehetnek egy magasztos orgona-koncert meghallgatásának és élvezésének.

Hozzászólás.

M . . . vári szórványunk hiveihez!

Levelük mélyen megdöbbentett, de azt, épen az annyira kivánatos felekezeti béke megóvása végett, nem közöljük le. Biztositjuk hiveinket, hogy ma már egy egyház sem nevez minket „eretnekeknek", s még kevésbbé izgat ellenünk a szószékből, mert ezt az országos törvények is szigoruan büntetnék. Hogy épen M . . . váron ez megtörtént — igen sajnálatos jelenség, de csak pillanatnyi meggondolatlanság eredménye lehet. Ez esetre felhivtuk főhatóságunk figyelmét, mely meg fogja tenni a szükséges lépéseket — egyelőre nem törvényes, hanem csak barátságos uton — az illető lelkész felettes hatóságánál. Bizunk benne, hogy e sajnálatos esemény nem fog többé megismétlődni. Amennyiben azonban mégis megtörténne, kérjük ujabbi szives értesitésüket, mert — mint fennebb is irtuk — az országos törvények szigoruan büntetik az ilyen kilengéseket bármelyik felekezet részéről. Szerk.

Haladás vagy visszafejlődés?

A marosvásárhelyi unitárius egyház kebli-tanácsa szavazattöbbséggel elhatározta, hogy most épülő uj imaháza falára megfesteti Dávid Ferenc első püspökünk arcképét.

A kisebbségben maradt ellenvéleménnyel szemben a többség legfőbb argumentuma az, hogy az ujkor modern haladó szelleme nem botránkozik meg, sőt gyönyörrel szemléli a festőművészet remekeit az Istenházában is.

A kisebbség álláspontja viszont az, hogy ez visszafejlődés a katholicizmus szellemébe, mert bár osztatlan hódolattal övezzük martirhalált halt első püspökünk emlékét, de a templom mégis csak egyedül *Isten háza*. És ha évszázados küzdelmek eredménye, hogy a protestantizmus szelleme nem türt meg a templomokban még egy Krisztus képet sem: hogyan lehetséges, hogy épen az unitárius egyház nyissa meg templomainak kapuit a képeknek? Mert hiszen csak az első lépés nehéz. Azután jöhetnek sorba martirkoszorus őseink, jöhet a Krisztus és az apostolok képe stb.

Bármiként hódoljunk is a festőművészetnek, ez mégis csak visszafejlődés.

De mit szólna hozzá unitárius köznépünk? Bizonyára megbotránkozna, pedig *„Jaj a botránkozónak, de hétszerte jajabb a botránkoztatónak!“* Ez egy oly mélyenjáró, fontos elvi kérdés, hogy e fölötti döntés joga csak a zsinati főtanácsot illeti meg.

A marosvásárhelyi unitárius egyház kebli tanácsának e tárgyban jóváhagyásra felterjesztett jegyzőkönyvére kíváncsian várjuk az E. K. Tanács döntését.

Marosvásárhely, 1930. május 24.

Szabó Lajos,
egyházi tanácsos.

Ezt az igen érdekes és több szempontból igen időszerü kérdést olvasóink elé tárjuk megvitatásra. Magunk részéről nem kívánunk elébe vágni ennek az igen érdekesnek igérkező eszmecserének s ezért csak annyit jegyzünk meg, hogy — nézetünk szerint — e kérdés felvetése és megvitatása nem sértheti sem az emlitett római katholikus egyházat, sem a mi saját egyházunkat. Tehát sem a felekezeti béke, sem saját egyházunk tekintélye nem fog szenvedni azáltal, ha ezt a kérdést végre őszintén és tárgyilagosan megvitatjuk. Várjuk tehát a hozzászólásokat ugy képzett és hivatásos, mint e kérdésben csak laikus, de önálló meggyőződésüket kifejezni biró olvasóinktól. **(Szerk.)**

Szórványaink.

Vádirat.

Lehetetlen meghatódottság és minden észrevétel nélkül elmennünk a Temesváron öngyilkossá lett „Sárdi Borbála nagykadácsi illetőségü cselédleány“ esete mellett. A nagy város rohamának és szédületének áldozata. Azt szegényke ösztönszerüen megtanulta, hogy van reménytelen szerelem. De azt nem tudta, hogy Istenben bizó hittel ebből is van más kiut, mint az élet eldobása. Nem tudta, mert a vallásos ismeretben még addig sem jutott el, hogy megtanulja és vallja, hogy ő unitárius. Tizennégyéves korában elkerül falujából Temesvárra, a kicsiny házból a világ forgatagába. Itt nem hallotta az unitárius szót, elnevezést emlegetni. De még nagyobb baj, hogy otthon a kis székely falu iskolájában, templomában konfirmálási oktatásában nem véződött elméjébe, szivébe, hogy ő unitárius. Ha ez meglett volna, talán elkerülheti e szerencsétlenséget. Temesváron van egy melegszivü, apostoli lelkü jó unitárius emberünk, ki a Sárdi Borbála esetéről is résztvevő szivvel megemlékezett, ki levelezésben áll Balázs András esperessel s egyházi főhatóságunkkal. Összegyüjti az ott lakó cselédleányokat, oktatja őket vallásunk szellemében. Ha a kis Sárdi Borbála be lett volna jelentve — a sokat és sokszor kért módon — egyházi főhatóságunkhoz s innen Nagy Elemér hitrokon testvérünk értesitve lett volna, akkor bevonhatja idejében

Sárdi Borbálát az unitáriusok kicsiny vallásos körébe, akkor tudhattak volna róla a többi ott szolgáló unitárius leányok is . . . akkor ő is megérezhette volna a hit biztató erejét . . .

Ez az eset, ez a szivünket érintő vádirat szolgáljon tanulságul lelkészeinknek és a szülőknek arra, hogy városokban szolgáló leányaik, vagy más hozzátartozóik pontos cimét közöljék egyházi vezetőségünkkel, mert mi minden városban, — ahol lelkészünk nincs is, — igyekezünk egy-egy buzgó hitrokon atyánkfiát az apostoli gondozási szerepre felkérni.

Hála és köszönet Nagy Elemér hitrokonunknak, hogy ezzel a „Tetemre hivás"-sal felhivta a figyelmet ujólag erre a mi régóta sajgó sebünkre, hogy unitáriusságunkért és pedig öntudatos unitáriusságunkért a falu határán tul terjedő sok-sok teendőink vannak, melyeket csak egymás segitségével, támogatásával tudunk eredményesen elvégezni. ösi.

Szórvány családi házi áhitat.

(Ezeket a rövid családi istentisztelet-formákat azon szórványbeli hiveink számára közöljük, kiknek ritkán van részük unitárius istentiszteletben, de akik a családban vagy együtt lakó több család együtt egy ilyen házi áhitatot a családfő (apa vagy anya) vezetése alatt elvégezhetnek.)

Előének: Teremtő nagy Isten . . .

Derekas ének: Mint a szép hives patakra . . . 1—2. versszaka.

Imádság.

Mindenható Isten, szerető édes Atyánk! Szivünk csendes áhitatával keresünk Téged ez összegyülekezésünkben. Ugy vágyunk hozzád, mint szomju szarvas a hűs forrásokhoz. Boldogok vagyunk, hogy a Te nevedben és a te imádásodra összegyülhettünk e családi hajlékban és a Te közelségedben lelki vágyainkat, imádkozó érzéseinket el tudjuk mondani és sok aggodalmainkra és kétségeinkre enyhületet s megnyugvást találhatunk. Mennyi nyugtalanság is kinoz, epeszt, hajt minket e sokat zaklatott életben. Sokszor aggódva tekintjük önmagunk bizonytalan sorsát s kétségeskedünk, vajjon hová, merre, kihez forduljunk? S te jó Atyánk világosságot, utat mutatsz minden fiadnak és leányodnek, aki keres és szeret tégedet. Fényesen ragyog előttünk a mi követésreméltó példányképünk a názáreti Jézus Krisztus, ez a lelki orvos, ki igéjével, példaadó életével, benned bizó, Tégedet szerető lelki erejével minden bünöst megtérésre, minden beteget gyógyulásra késztet azért, hogy a te áldott országod a megvalósulás felé közeledjék. Légy áldott jó Istenünk, hogy minket is e magasztos szent ügy szolgálatára, hitünk szerinti imádságra, neved tiszteletére összegyüjtöttél. Foglald el lelkünket magadnak. Szent igéd megszentelő ereje járja át bensőnket, hogy annak vezetése szerint járhassunk a Jézus Krisztus nyomdokain, kinek tanitása szerint könyörgünk hozzád, hallgass meg. *Amen.*

Miatyánk ki a mennyben vagy . . .

Ének:

Buzgóságra hiveinket
Gerjessz fel és tanits minket,
Szent igédben, hogy épüljünk
Igaz hitben, idvezüljünk.

Kedves testvéreim! Ezen családi istentiszteleti alkalommal elolvasom Máté evangéliuma VI-ik részének 5, 6, 7, 8 verseit [A családfő vagy áhitat vezető felolvassa ez evangéliumi verseket s azután elolvassa a rövid magyarázatot].

Jézus a maga korának vallásos szertartásaival nem volt megelégedve főleg azért, mert sok volt azokban a külső formaság, a látszatra épitő kegyesség. Különösen a zsidó papi rendnek a farizeusi osztálya volt látszatra dolgozó, képmutató Isten imádásában. Jézus kárhoztatta is a nép előtt a farizeusok ezen eljárását s óva inti hallgatóit és követőit az olyan módon való imádkozástól, ahogyan a farizeusok tettek.

A zsidóknál naponta három ima-óra volt: reggel, délben és délután. Az imaórák kezdetét mindig hangosan jelezték s kit ahol talált az imaóra ideje, ott imádkozott.

A farizeusok ugy intézték dolgaikat, hogy az imaóra az utcán találja őket s akkor az utcák szegletén leborultak s fennhangon imádkoztak. Ezt azért csinálták igy, hogy a zsidó nép lássa őket s dicsérje, hogy milyen kegyes-vallásos emberek.

De Jézus észrevette, hogy ez képmutatás s ezért tanitványait, hallgatóit arra intette, hogy ne tegyenek igy, mert az imádkozást nem az emberek kell, hogy lássák, hanem a jó Isten. Ezért mikor imádkoznak, vonuljanak vagy a templomba s ott a hivek seregében együtt imádkozzanak csendesen, vagy vonuljanak csendes magányukba szobájukba és ott áhitattal imádkozzanak.

A jó Isten meglátja, észreveszi és meghallgatja a csendes áhitatban, magányban elhangzó imát. Jól látja szükségeinket, jól tudja kéréseinket, mielőtt kimondanók vagy kérnők. Nincs szükség tehát hosszadalmas, sok beszédü imádságra sem.

Legszebb, legfenségesebb az a szép és rövid imádság marad mindig, melyet Jézus az Uri-imában tanitott s amely imádságainknak záró koronája marad mindig.

Ime tehát e kis evangéliumi részlet megerősit s nyilvánvalóvá teszi a mi egyszerü unitárius hitünk tiszta tanitását, mely szerint mi a mi vallásalapitónk Dávid Ferenc tanitása szerint az Ur Jézus példaadása nyomán rövid, egyszerü, szivből jövő szavakkal közvetlenül a mi mennyei Atyánkhoz imádkozunk. Ez a közvetlen kapcsolat, mely van a mi Atyánk és köztünk az ő gyermekei között, ez teheti boldoggá, megszenteltté életünket, amelyhez ez óra áhitata is vigyen közelebb minket. *Amen.*

Isten tegye lelkünkre nézve boldoggá, nyugodttá ez áhitat perceit. *Amen.*

Jöjjetek imádkozni!

Az indiai unitáriusok, az u. n. Brahmo Samaj egyház hivatalos közlönye: The Indian Messenger (Az indiai hirnök). Calcuttában jelenik meg minden vasárnap igen nagy példányszámban. E lapban olvastuk az alábbi sorokat, melyek igen megszivlelésre való gondolatokat tartalmaznak egyik vezető indiai unitárius tollából:

„A Brahmo Samaj vallás alapköve az imádság. A Brahmo Samaj nem hiszen egy olyan Istenben, aki egyszer, réges-régen, megteremtette ugyan a világot, de azóta nem csinál semmit, csak pihen világának valamelyik elrejtett sarkában — sem pedig egy olyan Istenben, aki kormányozza ugyan ezt a világot, de megmásithatatlan természeti törvényeknek van alávetve maga is. (E két elképzelése Istennek az u. n. deistáktól, racionálista filozófusoktól ered, akik az unitárizmusra igen nagy hatást gyakoroltak s ezért tartja az iró ezeket első helyen megcáfolandóknak. Szerk.) Mi az élő Gondviselésben hiszünk, aki előtt ismertek a mi szükségleteink, aki figyel a szív kiáltásaira és teljesiti a jogos és buzgó imádság kéréseit. Az imádság meghallgatása ép oly tudományos tétel, mint az, hogy ha hidrogént és oxigént a megfelelő mérték szerint összehozunk — viz áll elő. Az imádság meghallgatása tény, amely egyetemes tapasztalásokon alapszik. Igaz és tiszta szivü emberek megerősitést és felemelést nyertek az imádságban minden időkben és bárhol éltek is. Az általános tapasztalás szerint az emberi szív őszinte és buzgó imája, ha nem is mindig, de legtöbbször meghallgatásra, feleletre talál valami misztikus, előttünk érthetetlen módon. Lehet, hogy az imádság filozófiáját ma még nem tudjuk kifejteni, de viszont az emberi élmény oly kétségbevonhatatlan bizonyságai szólanak mellette, hogy a filozófia és a tudomány meg kell hogy hajoljanak valósága előtt.

Az a tény, hogy imáink kérései nem mindig teljesülnek be, egyáltalában nem csökkenti az ima valóságának értékét. Az ima sikerességének épen ugy, mint minden természeti jelenségnek, meg vannak a feltételei, amelyeket be kell töltenie. Az igazi imádkozás nem a rest ember kibuvója, hogy a saját feladatát elvégezhesse Istennel. Az igazi imádkozás az isteni gondviselés előtt való önmegadás, miután már, mindent megpróbálva, emberi erőnk határára értünk. Az imádkozás nem azokból a szavakból áll, amelyeket elmormol ajkunk, hanem elménknek egész önkitárásából, amellyel a Mindenható elé térdepel. Amikor egy ember gigászi erőfeszítések után mégis összeomolva, magatehetetlen, Istenhez fordul erőért és segitségért — ez az igazi imádság. Ha az ilyen ima kérései sem teljesittetnek, ez azt jelenti, hogy Istennek más, jobb tervei vannak velünk.

Hemchandra Sarkar.

Mindenkinek kellene olvasni az Unitárius Közlönyt, aki jó unitáriusnak tartja magát. Mindenki örömét leli benne. Egy családból sem szabad hiányozni ennek a kipróbált unitárius ujságnak. Ára egész évre 60 lei.

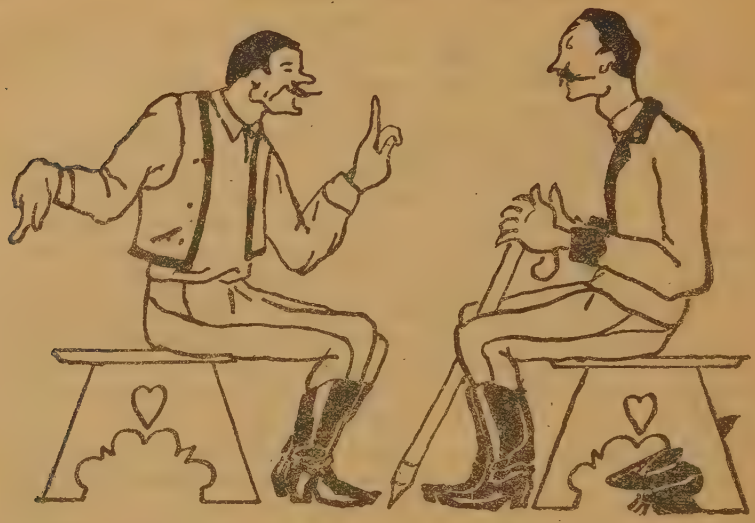

Unitáry János észlelései.

Uj rovatot nyitunk lapunk hasábjain, amely fentnevezett érdemes és hihü afia, Unitáry János presbiter leveleit fogja hozni, valahányszor ilyen leveleket kapunk, azaz, amikor csak el nem vész valamelyik a postán. Előljáró beszédként azonban legyen szabad elmondanom, hogyan ismerkedtem én meg Unitáry János afiával.

Egy szép, napsugaras, téli délelőtt felmentem a püspöki irodára, hogy a Közlöny számára friss hireket szerezzek. A városzobában, ahol M. Marci bátyánk trónol végeláthatatlan sok könyv között, szépen megtermett, harisnyás embert látok üldögélni. Ejnye, gondolom magamban, ezt az alkalmat kihasználjuk. Most ugyis mindenki székely akarna lenni, a lapok is mind székely novellákkal, székely versekkel, székely társaságokkal és székely miegyébbel vannak tele, magam is valami főfőszékely volnék a helyi székely szakszervezetben, — hát csak melegedjünk már egyszer össze igazi, hamisitatlan székelyekkel is! Odalépek hát az atyafihoz, de keményen és hányiveti módon, mint ahogy a novellákban olvastam valahol s azt mondom neki:

— Adjék Isten, testvér! Hát honnét zándorodott ide fel?

Az atyafi megnéz, aztán tisztességtudóan feláll s igy felel:

— Jó napot kivánok az urnak. Nevem Unitáry János, presbiter, Szentegységfalváról.

Hm! Az biza szent igazság! Nem illik ismeretlenül megszólitani valakit. Igaza volt az atyafinak, én is megmondtam hát a nevemet, amire ő mély meggyőződéssel csak annyit válaszolt: „Tartsa meg az Isten!“ S ebben is lefőzött, mert én elfelejtettem az előbb

az „Isten éltessét". Hát rosszul kezdődött az ismerkedés, hanem azért nem hagytam magamat s tovább ismerkedtem.

— Aztán mi járatban van, presbiter uram?

— Én bizony a templom ügyibe jöttem a méltóságos püspök urhoz. Templomot akar építeni a filiánk s engedélyt kértünk, hogy gyüjthessünk a javára.

— Hát aztán a dulló adott-e már paksust?

Rámnéz.

— Mit, kérem tisztességgel?

— A dulló adott-e már paksust?

Ismét rámnéz, csavar egyet a fején.

— Már, engedelmet kérek, de nem értem én ezt a beszédet. Csak furcsa ez a kolozsvári beszéd, az már igaz...

— De hiszen én nem kolozsvári módra beszélek, én székelyül szóltam! Hát nem tud maga székelyül?

— Székelyül? Nem én, kérem. — S ezt igen nagy meggyőződéssel mondta. — Én csak magyarul tudok, elég az nekem. Szép nyelv az, tiszteletes ur! Már amig élek, nem tanulok más nyelvet, nem én.

— Hát nem a Székelyföldről való?

— Én onnan aztán! De ott mindenki magyarul beszél!

— De hiszen ma azt tartják, hogy más a magyar és más a székely. Még a régi nóta is azt mondja: „Te magyar vagy, én meg székely". Tudja az a szép nóta, amelyik igy kezdődik: Bekecs alatt Nyárád tere. Azt az én nagybátyám irta s az csak tudta, hogy mit ir, egész életében a Székelyföldön kóborolt...

Erre a nyomós argumentumra már nem felelhetett az én székely-magyar ismerősöm, mert behivták a püspök urhoz.

Eltelt egy jó félóra, de én csak vártam türelmesen. Tetszett nekem ez a székely, aki nem akar tudni székelyül. Végre kijött. Vette a botját, tisztességgel elköszönt mindenkitől, azután hozzám jött az ablakhoz.

— Hát a tiszteletes ur nagybátyja irta azt a nótát, hogy „Bekecs alatt Nyárád tere"? Szép nóta, ismerjük mi arra mifelénk, hogyne ismernők. Még azt is szoktuk mondani egyik másik prédikációra, hogy „hosszu, mint a Szentiványi-nótája!" Hanem azért sokat énekeljük ma is. Bár mégegyszer olyan hosszu volna! Hanem mi nem ugy énekeljük, ahogy a tiszteletes ur mondta, hanem igy: „Te *jobbágy* vagy, én meg székely..." Mi már igy tudjuk. De akármit mondjon is a nóta, mi csak magyarok vagyunk, tiszteletes ur! Szivvel-lélekkel, amig csak élünk! Adjon az Isten jó egészséget!

S azzal elment.

Bizony, szégyenben hagyott. De nem bántam. Ez aztán az ember, elvei vannak, meggyőződései s nem fél azokat meg is mondani — akárkinek. Pár hét mulva ismét találkoztunk, akkor már a gyüjtőkönyvvel jött fel. „Nem szégyen az — mondotta — az Isten

házáért kéregetni!" Ekkor fogamzott meg bennem az a terv, hogy a gyüjtő-utján szerzett tapasztalatairól irjunk valamit az Unitárius Közlönyben. Eleinte vonakodott, de azután megigérte, hogy levélben tudat majd egyről-másról, amit jártában-keltében észlel. Pár hét mulva kaptam is tőle egy levelezőlapot s azon csak annyi állt:

Tiszteletes szerkesztő ur!

Ma épen beszélgettünk a Benkő felső komámmal az én gyüjtő utamról. Ő is azt mondja, hogy irjak valamit becses lapja részére cselekedeteimről. Én hát irok, ha a szerkesztő ur is jónak látja és alkalmasnak találja. Csak még a külső munkát végezem el a tanorokban s azután nekikezdek.

Szentegységfalva. Tisztelettel

Unitáry János,
presbiter.

Most hát várjuk az Unitáry afia részletes levelét észleleteiről. Jövő számunkban remélhetőleg már közölhetjük is az első levelet. Sz. I. S.

NŐK VILÁGA.

Egy év az Unitárius Vidéki Leányok Kolozsvári Egyesületének életéből.

Ezelőtt egy évvel az Unitárius Közlönyben irtunk arról az akcióról, amit az Unitárius Nők Szövetsége a vidékről szolgálatba ide került leányok érdekében akar inditani, hogy leányainkat egy egyesületbe tömöritse, ahol a szabad vasárnap délutánjukat tisztább, nemesebb szórakozásban tölthessék el s megóvják őket ezáltal a város, az utca kétes értékü mulatságainak hatásától.

Annak idején a vidéken müködő Nőszövetségeinket s papjainkat is felkértük, hogy a megszervezés munkájában segitségünkre legyenek: a községükből szolgálatba jött leányoknak itteni lakáscimét hozzátartozóiktól megtudakolják, nekünk tudomásunkra hozzák s igy megkönnyitsék számunkra az összegyüjtés munkáját.

Most nem akarok arra kitérni, csak mellékesen jegyzem meg, hogy Nőszövetségeinktől nem kaptuk meg azt a segitséget, támogatást, amitől pedig a legtöbbet vártunk.

Papjaink közül Bölöni Vilmos, Marosi Márton és Gál Mózes uraknak, akik válaszoltak kérésünkre, ez uton mondunk szivességükért hálás köszönetet.

A beérkezett 25 cimmel természetesen nem tudtunk pontos számadást csinálni az összes itt tartózkodó vidéki leányokról. De ezzel a kevés segitséggel is megkezdtük az ügy szervezését. A be-

küldött cimek alapján felkerestük leányainkat, elmondtuk tervünket, lelkükre beszéltünk, biztattuk az egyesületbe való belépésre. Meg is igérték valamennyien, hogy az alakuló összejövetelünkön megjelennek.

Az elmult év pünkösd másodnapján gyültünk először össze. A huszonöt leány közül eljött — hat. Szent-Iványi Sándor lelkész szép beszédben buzditotta őket az összetartásra — mi pedig nem csüggedtünk, bejártuk ismét a várost, felkerestük ujra a leányokat... Ujabb buzditások, ujabb igéretek.

Nem számolok be a megszervezés nehézségeinek minden mozzanatáról. Csak az első év eredményét ismertetem: egy év elteltével 22 tagot számlál egyesületünk s vannak törzstagjaink, akik ez év alatt egyetlen összejövetelről sem hiányoztak.

S milyen kedvesek, tanulságosak voltak ezek a délutánok!... Énekeltünk — mert minden összejövetelünket egyházi énekkel vezettük be —, azután a leányok szavaltak, könyvekből felolvastak, vagy mi olvastunk fel nekik, játszva megismerték a magyar történelem nagy alakjait, iróinkat, költőinket, megtanulták szeretni, becsülni azoknak jelentősebb munkáit, ezen kivül szindarabokat tanultak be, melyeket ez év március 30-án nagy közönség előtt olyan nagy sikerrel mutattak be, hogy mindnyájan, mind ők, mind mi, megjutalmazva éreztük magunkat a fáradtságért. Régi magyar és székely népdalokat tanultak, e mellett társasjáték keretében feladott kérdések által sok hasznos ismeretet szereztek, szinte észrevétlenül, amit kimondott „tanitás“ mellett talán kedvük sem lett volna megtanulni.

Muzeumokba, ünnepélyekre, előadásokra vittük őket az Egyesület költségén; mindenütt ott voltak, ahol valami hasznosat, szépet tanulhattak. Akinek kedve volt, azt megtanitottuk a rece-munkára, karácsonykor pedig, a Nőszövetség által rendezett ünnepély alkalmával, mindnyájan ajándékot kaptak, többnyire kézimunka-anyagot, amellyel aztán az összejöveteleken gyakorolhatták a különböző varrásokat.

Lelkészeink közül Ürmössy József és Szent-Iványi Sándor tartottak időnként bibliamagyarázatot, Főtisztelendő Püspök urunk pedig több izben tett látogatása alkalmával mindig talált egy pár keresetlen, szivhez szóló, buzditó szót számukra.

Egyesületünk jó hirnevének bizonyitékául kell tekintenünk azt a látogatást is, amellyel egyszer a más vallásu, de minden magyar ügy iránt melegen érző nagyasszonyunk, Báró Huszár Pálné tisztelte meg Egyesületünket s nagyon szép, elismerő szavak kiséretében adott kifejezést a körünkben látottak és tapasztaltak felett.

Ez az első év munkájának rövid összefoglalása. Megelégedéssel állapithatjuk meg, hogy leányainkban sok tisztességtudás, jóra való hajlandóság s értelem van.

Mikor az elismerést megadjuk azoknak, akik erre érdemesek voltak, nem hallgathatjuk el azt a kedvezőtlen, sőt egyenesen szomoru tünetet sem, amit szervező munkánk közben elég gyakran saj-

nálattal tapasztaltunk. Azt t. i., hogy a mi falusi leányaink között milyen sok a vallástalan, közönyös lélek.

Nagy számmal voltak azok, akik semmi rábeszélésre sem akartak vallásos mozgalmainkba belekapcsolódni. Nem hatott reájuk sem az egyház iránti ragaszkodásra való rábeszélés, sem a vallásos lelki élet szükségességének hangoztatása, nem tudtunk annyira hatni reájuk, hogy a templomba járjanak. Nem egyszer azt a választ kaptuk: nem is tudják, hogy hol van a templom.

S ezt olyanok mondták, akik már évek óta itt tartózkodnak, tudják, hol van a szinház, a mozi, a sétatér, a kaszárnya, de nem tudják, hol van az Isten háza.

Ez a megdöbbentő közöny, a vallástalan lelki élet eredménye aztán az a sok tragédia, aminek az ujságokban már szinte állandó rovata van: megtévelyedett cselédlányok testi-lelki összeomlása, halálba való menekülése.

Nem akarok senkit vádolni, de a tényt nem tagadhatom el: itt valami hiba történt a nevelésben. A teljes közönyért, mely éppen a vallással, azzal a hatalommal szemben nyilvánul meg, mely erőssége, támasza az élet küzdelmei között egyedül álló embernek — az ezzel szemben megnyilvánuló közönyért a felnőtteket tartom felelőseknek. Azon a véleményen vagyok: valami mulasztás történt vagy a szülők részéről, akik nem szoktatták gyermeküket már a legkisebb korban arra, hogy az imádkozásban komoly, szent kötelességet lássanak; mulasztás történt talán a nevelők részéről, vagy a tanterv körül, mely nem fektetett több sulyt a vallásos érzés fejlesztésére.

Nem tudom, nem kutatom, hogy ki a hibás, de a baj meg van. És hogy milyen nagy a baj, azt mutatja az erkölcsi érzés leromlása, mely ma már kortünet s a vele járó lelki nyomoruság, amely rendes következménye a nemesebb, tisztultabb lelki élet hiányának.

De ahol baj van, ott van szükség a segitségre. Nem tudom, benne van-e vidéki Nőszövetségeink munkaprogrammjában, de ha nincs benne, magukévá kell tenniök fiatal falusi leányaink lelki gondozásának ügyét.

Az ifjak számára alakitott ifjusági egyletünk mintájára meg kellene alakitani a Leányegyletet, melynek tagja legyen minden konfirmált leány. Ezeket vasárnaponként — esetleg templomozás után — össze lehetne gyüjteni egy arra alkalmas helyiségben, velük a prédikációról beszélgetni, kikérdezni, magyarázni s ezáltal rászoktatni őket, hogy a szent beszédet figyelemmel kisérjék. Főleg nagy sulyt kellene fektetni a vallásos és erkölcsös érzés fejlesztésére, arra, hogy egyházukhoz ragaszkodjanak és hogy bármerre menjenek, keressék fel az unitárius köröket, ahol őket társként, testvérként fogadnák, dolgaikban segitenék. Egyszóval arra kellene őket nevelni, hogy bárhol legyenek, egyházukban lássák támaszukat, igaz barátjukat.

Lehet, hogy e cél elérése nehéz munkát követel, de annak végrehajtása nem lehetetlen. Számtalan példát láttunk arra, hogy rendszerrel, kitartással, a jó ügybe vetett hittel a legnehezebb problémát is meg lehet oldani s a lelkiismeretes munkát siker koronázza.

Ezt a hiánypótló tevékenykedést várjuk s kérjük Nőszövetségeinktől s az ők megalapozó munkájuk nyomán haladva, reméljük, hogy még eredményesebben folytathatjuk a már megkezdett munkánkat: fiatal nemzedékünk számára vallásos nevelésen alapuló nemesebb, tartalmasabb életforma kiépítését.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Kolozs-Dobokai kör. (Folytatás)

1. A **kolozsi** D. F. E. és Nőkszövetsége vallásos estélyt tartott 9 alkalommal, soha nem tapasztalt nagy érdeklődés mellett. Az összejöveteleket énekkel kezdték, a lelkész imádkozott s az egyháztörténelemből tartott előadásokat. Müsoron voltak még: másirányu felolvasások, szavalatok s hegedüjáték. Felnőttek, kicsinyek együtt müködtek. Szavaltak a 3 és 5 éves kis Ütő-gyermekektől kezdve az öreg Székely Mihály nagyapáig sorban. Tartottak karácsonyfaünnepet s az iskolás gyermekeknek 420 leu értékben ajándékoztak. Ugyancsak karácsonykor a D. F. E. javára, illetve a „Hősök emléke alap"-jára Ütő Kálmán kántortanitó rendezésében mükedvelők (felekezeti különbség nélkül) előadták a „Falu rosszá"-t. A gyönyörü erkölcsi siker mellé járult a szép anyagi eredmény 7000 leuban. A Nőszövetség tagjai minden vasárnap virággal diszitették az urasztalát. Jelentés szerint a nők munkájának tulajdonitható, hogy a hivek adománya „Aranykönyv" bejegyzés sze int 28.303 leu 25 bani s továbbá, hogy az Ütő Kálmán kezdeményezésére a világháboruban elesett hősöknek a templomba helyezendő emléktáblára kb. 4000 leus alapot gyüjtött. Jelentés megemlékezik az egylet volt elnöknőjének, Kiss Sándornénak az egyházközségnek adott ajándékáról, egy urasztali teritőről 6000 leu értékben. Elnök Ütő Kálmánné.

Küküllő kör.

1. **A dicsőszentmártoni** unitárius Nőszövetségének munkája különösen a szegényügy, vallásos ünnepélyek s jótékonycélu előadások rendezésében nyilvánult meg.

Szegény unitárius nőknek ruhasegélyt adtak, szegény iskolás gyermekeket 4700 leu értékü ruha- és pénzsegélyben részesitettek. Az iskolás gyermekek számára karácsonyfa-ünnepélyt rendeztek; iróeszköz, cukorka és sütemény ajándékozással.

A városi „Magyar párt“ tagozáta által, a csikszenttamási tüzkárosultak segélyezésére rendezett gyüjtésben is tevékeny részt vett a Nőkszövetsége.

Az iskola és templom javitására rendezett mulatságok és előadások erkölcsi és anyagi sikerében is nagy része van a szövetségnek.

A leánynövendékekkel dalárdát szervezett.

Szintén a Nőszövetség érdeme az is, hogy ott 144 magyar nő közül 29 kb. 20% unitárius vallásut vettek fel a választójogosultak közé.

Tagsági dijat nem vesznek, anyagi szükségleteiket az egyházközség keretében fedezik.

Elnök Gvidóné Molnár Katalin, titkár-jegyző Bényi Ida.

Később érkezett jelentések.

Kereszturi kör.

Az ujszékhelyi unitárius nők D. F. egyletének alakuló gyülése 1928 nov. 18-án volt Pap Lázárné és dr. Elekes Dénesné urasszonyok részvételével. Elnök Murvai Sámuelné, alelnökök Bakó Lázárné, Gyarmathy Lajosné, ügyv. alelnök Kisgyörgy Sándorné, ellenőrök Fazakas Péterné, Lőrinczi Mózesné, jegyző Dimény Erzsike, titkár Bartha Ilonka, pénztárosok P. Buzogány Sándorné, P. Buzogány Dénesné és 24 választmányi tag, 91 rendes tag.

Az egylet tartott 1928 nov.-től 1929 nov.-ig 1 alakuló, 13 rendes, 3 választmányi gyülést. Rendezett 1 teaestélyt, 1 müsoros estélyt, 1 bállal összekötött szinielőadást.

A rendes gyülések egyházi énekkel, imával, bibliai magyarázattal és érdekes, hosszu müsorral mindig a templomban kezdődtek el. Felolvasott Benczédi Pál boldogfalvi lelkész: „Az unitárius vallás

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R.-T.
Cluj Piața Unirii (Mátyás kir.-tér) 7.
Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, M.-Vásárhely, Nagyváradon és Temesváron.
Saját tőkéi 143 millió lej
Affiliált intézetei: Tordaaranyosmegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérmegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. N.-Enyed. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereszturon, Szászrégeni Takarék és Hitel Rt. Szászrégenben, Népbank Rt. Bánffyhunyadon, Szamosujvári Hitelbank Rt. Szamosujváron.
Betéteket elfogad. Betéteket elfogad.
Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.
Engedélyezett devizahely. Áruraktárai a vasut mellett.

és a nők" cimen, Bakó Lázárné: „Kertészet és nők", Bakó Manci: „Kertészet hasznáról" cimen. Szólót énekeltek: Bartha Ilonka, Fazakas Juliska, Kisgyörgy Katóka, Bakó Manci. Duettet énekeltek: Kisgyörgy Piroska, Murvai Juliska. 31 szavalat volt 10 alkalommal, különböző, tanulságos cikkeknek felolvasása. Az ifjuság a Nőegylet rendezésében előadta a „Tábornok" c. szindarabot óriási anyagi és erkölcsi sikerrel.

Az egylet szociális tevékenysége a következő volt: 2 alkalommal, halálesettel kapcsolatban 2 szegény hadiözvegyet először 600 leuval (S. Buzogány Józsefné), másodszor 530 leuval (Matka Zsuzsika) segitett. Egy beteg iskolás leányka orvosságát fizette 200 leuval. A kereszturi gimnázium részére adott 1000 leut. A köri gyermekek tanittatásához hozzájárult 1500 leuval. Az unitárius Leányotthon betegszobája részére 500 leut adott. A Dávid Ferenc-emléktáblára 300 leut ajándékozott, az iskolás gyermekek karácsonyfájára 500 leut. Fikker Sándor segédlelkésznek a fáradozásai jutalmául 1350 leut. Benedek János segédlelkésznek szintén jutalmul 1500 leut. Összesen 7980 leu. Jelenlegi összes vagyona kölcsön adva 8000 leu.

(Folytatjuk.)

Alapitvány. Ürmössy Józsefné édesanyjának: özv. Balaskó Ferencnének elhunyta alkalmából, emlékére 1000, azaz Egyezer leus alapitványt tett a vargyasi Nőegyletnek. Az alapitvány kamata szegény gyermek segélyezésére forditandó. Nemes lélek emlékére, nemes cél szolgálatára tétetett az alapitvány, melyért a vargyasi Nőegylet hálás köszönetét fejezi ki. Vargyas, 1930 május 8. *Kiss Károlyné* nőegyleti elnök.

Egyleti élet és munkásság.

D. F. E.-i közgyülés Szentmihályon.

A székelykereszturi unitárius egyházkör D. F. fiókegylete 1930 junius 19-én tartotta ünnepélyes közgyülését Székelyszentmihály egyházközségben. A szép Nyikóvölgynek emlékezetes ünnepe volt e nap; szentmihályi unitárius hiveink egyházszeretetének pedig próbaköve. Az egylet vezetősége szereplésre hivta ez alkalomra az egyházközségnek nemrégiben kitüntetett iró fiát, Gyallay Pap Domokost, a Kisfaludy Társaság tagját. Megjelenése a hivekben lelkesedő örömöt váltott ki s a néphangulat igazi ünneppé avatta a gyülést.

Már kilenc órától kezdve sürün érkeztek a messzibbről jövő vendégek. Autók és kocsik hozták Keresztur felől, a Pártiumból, Gagyvize és Firtos vidékéről az unitárius belsőembereket és világi hiveket. Tiz órakor megkondultak a messzire néző szentmihályi torony uj harangjai. Az egyházközség négy falujából, Kobátfalváról, Szentmihályról s a két Bencédből seregestől jöttek az istenházába

ünnepi öltözetben férfiak, asszonyok, székelyruhás legények és leányok. A gyönyörü nagy templomot megtöltötte a közönség, bár tudtuk, hogy voltak még távolmaradók.

Először istentisztelet volt, gyülekezeti ének: „Oh jöjj az Urnak házába . . .“ és „Áldjad én lelkem az Urat“ Gálfalvi Péter kadácsi énekvezér-tanitó kellemes orgonajátéka mellett. Zsigmond József segédlelkész áhitatos imában emelte Istenhez a szíveket. A közéneket Gál Jenő zsákodi énekvezér-tanitó erőteljes, mély bariton-szólója szolgáltatta. Alkalmi beszédet Ütő Lajos kereszturi lelkész mondott II. Krónika VI. 1—2. alapján. Logikusan felépitett beszéde világosságot terjesztett az Ur magas hajlékában s a jelenlevők érezték a szimbólum igazságát, hogy a künnmaradottak homályban járnak. Kár, hogy voltak kivülmaradók, mert a szivekre egyformán omlott a szeretet evangéliumának szava s azok összedobbantak a kiengesztelődés felemelő, boldogitó érzésében. Oh jaj azoknak, akik vétkeznek haragjokban! — Azután énekeltük: Megáll az Istennek igéje.

A templomi ünnepélyt Pap Mózes elnök üdvözlő beszéde nyitotta meg. Visszapillantást tett e népes és tehetős egyházközség nagyszerü multjára; az onnan kikerült vezetőférfiak példás unitárius életére. Tolmácsolta a vidék örömét s büszke elismerését az ünnepélyen megjelent Gyallaynak abból az alkalomból, hogy őt a Kisfaludy Társaság tagjává választotta. Az egyházközség üdvözletét Marosi Márton lelkész mondotta, fogadalmat téve, hogy ez ünnepély által gyujtott fény mellett megujult lélekkel fogja hirdetni Jézus evangéliumát s mindig ott lesz hiveivel, ahol a szeretet s kiengesztelődés szelleme munkál a szivekben. László Balázsné kedves szólóéneke nyujtott ujabb változatosságot a müsor keretében. Ezt követőleg Gyallay Pap Domokos tartotta meg szabadelőadását. A komoly templomi hangulatot egyszerre derüssé varázsolta gyermekélményeinek szines előadásával. Szavait elsősorban az ifjusághoz intézte s a néplélek igazi ismerésével tudta megeleveniteni, életre kelteni az elmult idők szereplőit: szülőfaluja belső embereit, a kereszturi kollégiumba menő becézett fiut, annak apját, gondos anyját, a diákélet romantikus vakációit. Megláthattuk bennök a régi egyszerüséget; a „véka tudományt s a köböl jó magaviseletet.“ S az ifjuság hálás volt az előadó közvetlen szavaiért. Hosszu sorban vonultak elébe s szeretetük jeléül szines virágcsokrot nyujtottak át falujok szülöttének. Köszönték, hogy minden héten üzen nekik a Magyar Nép hasábjain s nem titkolták, hogy örömük most még nagyobb, mert élőszóban beszélt hozzájuk. Az ünnepélyt Gálffy Margitka müvészi szavalata s a közönség éneke zárta be.

Folytatólagosan megtartottuk a fiókegyleti közgyülést. Boros Jenő titkár felolvasta évi jelentését; kegyeletes szavakban emlékezett meg az egylet elhunyt munkás pénztárosáról, Kendi István kereszturi énekvezér-tanitóról. A pénztári jelentést szintén titkár terjesztette elő. Azután a gyülés egyhangu felkiáltással Nagy Lajos főgimn. tanárt választotta uj pénztárosnak.

Közgyülés után az egész közönség átvonult Kobátfalvára a Kókusi kertbe, Mihály János hires királybiró majdnem százéves sirjának megkoszoruzására. A sirnál Péter Lajos főgimnáziumi tanár emlékezett meg ez iskolaépitő nagy unitárius érdemeiről s nagy jellemét követendő példányképül állitotta a most élő utódok elé. Énekeltek a kobátfalvi iskolás gyermekek András Albertné tanitónő vezetésével.

Jó délután gyült össze az ünneplők serege közebédre, a kobátfalvi ifjusági otthon helyiségében. Kellemes hangulatban folyt le a közebéd; a pohárköszöntők során harisnyás székely atyánkfiai versenyre keltek vezetőikkel ötletességben s szónoklásban. A falu népe, gazdálkodók és kisiparosok lelkes ünneplésben részesitették Gyallayt, a Magyar Nép elhivatott szerkesztőjét.

Hisszük, hogy az ige varázsa elhat azon szentmihályi hiveink lelkéhez is, akik most még az ünneprontó „majális"-on voltak; megláthatják még az alázatos szivüek és békességre igyekezők boldogságát s a felfuvalkodottak megaláztatását.

A 30 éves D. F. Ifjusági Egylet.

A Kolozsvári Dávid Ferenc Ifjusági Egylet megalapitásának 30 éves évfordulója alkalmából 1930 május 9-én este 8 órai kezdettel az Unitárius Kollégium tornatermében nagyszámu közönség jelenlétében és kellő sikerrel emlékünnepélyt rendezett. A változatos műsor a Teológia Akadémia ifjusági énekkarának nyitány számával kezdődött. Möhring: „Távolban" c. darabját adta elő a dalárda Ütő Lajos karnagy vezetése mellett. A bariton szólót Bede Emil énekelte. Gyallay-Pap Zsigmond elnöki megnyitójában ismertette az egylet megalakulásának történetét, multját és jelenlegi helyzetét. Ezek után szavalt Major Zsuzsika, majd novellát olvasott fel Székely László. Népdalokat énekelt Ürmössy Magda Nagy Ferenc és az ifjusági zenekar kiséretével.

A műsor második részét képezte egy igen érdekes összetételü darabnak a bemutatása. Ennek a jelenetekben gazdag szinjátéknak cime: „A nagy próba", irója: Szent-Iványi Sándor, rendezője (és 2 prológus irója): Székely László. Szereplők voltak: Lőrinczy Gergely, Gyallay-Pap Zsigmond, Kovács Domokos, Ferencz József, Ürmössy Gyula, Nagy Béla, Kovács Lajos, Bede Emil és Fülöp Árpád.

Ugyancsak a darab keretén belül imát mondott: Kriza Judith, prológust adtak elő: Ferencz József, Szántó Luci, Gyergyay Kornélia és Szabó Lili. Francia négyest táncoltak: Bedő Boriska, Bedő Julia, Király Lenke és Szabó Nusi. Szavaltak: Pap Dodó és Kaáli Nagy Pista. Charisok voltak: Hadházy Éva és Weress Zsófika.

A bezáró beszédet Dr. Boros György püspök ur őméltósága mondotta.

A műsor után tea és ismerkedés is volt s tehetünk-e róla, ha a Nagy Ferenc bandája játszani, az ifjuság pedig táncolni kezdett.

Egyletünk multja és jelene, a lelkes vezetők munkássága, valamint az ünnepély szép sikere buzdítanak, hogy dolgozzunk odaadással és erős kitartással, mert a nemes cél megérdemli, sőt megköveteli ezt. **Fülöp Árpád.**

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Jóltevők emlékünnepe Kolozsvárt. Mindvégig emelkedett hangulatu emlékünnepélyt rendezett kolozsvári kollégiumunk áldozócsütörtökön délután 5 órakor a diszteremben. Közének után Gálfi Zsigmond igazgató magvas, szép megnyitót tartott, felhiván a figyelmet arra a termékenyitő hatásra, amelyet, ha jóltevőinkről megemlékezünk, mindnyájan jólesően érezhetünk. Utána dr. Gál Kelemen tb. igazgató olvasta fel mind arányaiban, mind tartalmában hatalmas tanulmányát Kovácsy Antalról, mint az intézet szellemi jóltevőinek egyik legkimagaslóbb alakját mutatva be őt az ifjuságnak és a közönségnek. Kovácsy Antal egyénisége s Brassai nevelési elveit részben megvalósitani, részben tovább fejleszteni iparkodó munkássága rányomták bélyegüket unitárius nevelésünkre, melynek 1860-tól 1892-ben bekövetkezett haláláig vezető személyisége volt. Az előadó nem elégedett meg pusztán csak a Kovácsy Antal személyének és munkásságának jellemzésével, hanem széles látókörrel felölelte az egész XIX. század nevelési mozgalmainak a történetét, melynek olyan részleteire is rávilágitott, melyeket ezelőtt még sohasem láttunk leirva vagy ismertetve. Már itt felhivjuk olvasóink figyelmét arra, hogy ugy ez az értekezés, mint az emlékünnepély többi prózában történt előadásai is a Keresztény Magvető legközelebbi számában meg fognak jelenni. Dr. Gál Kelemen felolvasása után Jakab Jenő VI. o. t. szavalta el Péterfi: „Jóltevőink“ c. költeményét, gimnázistáknál szokatlanul fejlett megértéssel és kifejezéssel. Majd a kollégium ifjusága adott elő két négyszólamu dalárda-számot és egy zenekari számot Kiss Elek zenetanár vezetésével, igen preciz összetanultsággal és a legfinomabb árnyalatokat is kifejező tökéletességgel. A második dal egyébként Kiss Elek saját szerzeménye volt. Végül dr. Ferencz József iskolai f. ü. gondnok zárta be az emlékünnepélyt tartalmas, szép beszéddel. Külön érdekessége volt az ünnepélynek s a hangulat emelkedettségéhez igen meghatóan járult hozzá Kovácsy Antal leányának, dr. Boros Györgyné szül. Kovácsy Rozália őméltóságának a jelenléte. A szépszámu közönség lélekben meggazdagodva távozott az ünnepélyről.

A kolozsvári Unitárius Leányotthon előljárósága értesiti mindazon unitárius szülőket, akik középiskolákban vagy kenyérkereső pályán tanuló leányaikat az 1930 31. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérvényüket julius 30-ig a Leányotthon előljáróságának cimezve az unitárius gimnáziumhoz küldjék. *Ferencz József*, elnök.

Meghivó az unitárius egyetemes lelkészköri közgyülésre. Az unitárius egyetemes lelkészkör f. évi julius hó 21-én d. e. 9 órai kezdettel Marosvásárhelyen közgyülést tart, a marosvásárhelyi templom julius 20-iki felszentelését követőleg. A közgyülést julius 21-én este be is végezzük. Julius 20-án este 8 órakor a választmány tartja ülését. Midőn e gyülésre a tagokat meghivom, egyuttal felkérem összes lelkésztársainkat, hogy igyekezzünk már a templomszentelésre minél többen megjelenni s igy a közgyülésen is résztvenni. Palástját lehetőleg mindenki hozza magával. Elszállásolás céljából jelentkezzenek az egyesek Halmágyi János esperes, lelkészköri alelnöknél. A vonatok és autobuszok járásáról is ő készséggel ad felvilágositást. A közgyülés programmját később fogom közölni a lelkészköri elnökök utján, akik azt körözni fogják az illetők között. Kolozsvár, 1930 jun. 15. *Csifó Salamon*, egyetemes lelkészköri elnök.

Országos tanitói kongresszust tartanak a romániai kisebbségi felekezeti tanitók 1930 julius 2-án Kolozsvárt, a ref. teológia disztermében a fizetéskiegészitő államsegély és az állami nyugdijintézetbe való felvétel ügyeinek megtárgyalására, melyre az unitárius tanitókat, illetve a körök kiküldöttjeit ezuton meghivja az elnökség.

Unitárius győzelmek az első ifjusági dalosversenyen. Az Országos Magyar Dalosszövetség rendezésében junius 2-án és 3-án zajlott le az első ifjusági dalosverseny. Meleg érdeklődéssel kisérve, meglepő eredményekkel. Minket unitáriusokat különösen kellemesen érintenek az eredmények, hiszen a mi *kolozsvári diákjaink* nyerték el a vegyeskarok versenyében a babért. Második a nagyenyedi ref. tanitóképző, harmadik a kolozsvári ref. kollégium dalárdái lettek. A kolozsvári ref. leánygimnázium és ref. teológia jutalomdijban részesültek. — Az orgonahangversenyben az első Butyka Kálmán ref. teol., a második Báthory József tanárjelölt és a harmadik Szász Vilmos ág. ev. teol. lett. — A középiskolások egyéni versenyében a zongora első diját Faragó Erzsébet, a másodikat *Deák Erzsébet*, a ref. leányfőgimnázium növendékei nyerték. Hegedühangversenyben *első Márkos Albert, második Komjátszeghy Lajos unitárius diákok lettek.* — A főiskolai hallgatók versenyében az éneklés első diját *Bede Emil* unit. teol. nyerte. Zongorán első lett Nagy József ref. teol. senior, mig a hegedü első diját Manyák Ernő orvostanhallgató nyerte, második Kozma Tibor ref. teologus lett. — A dalosverseny befejezéséül fényes sikerü koncertet rendeztek a Magyar Szinházban, amelyen különösen az *Unitárius Teologia* dalárdája keltett lelkes, meleg ünneplést szereplésével. Az első ifjusági dalosverseny tehát 3 első és két második diját eredményezett unitárius ifjuságunk számára. Gyönyörü eredmény, ha kis számunkat tekintjük.

Shakirov Sebestyén: „Déva vára alkonyatkor“ cimü festményének a kisorsolásához a sorsjegyek kaphatók a szerkesztőségnél vagy a lelkész urak utján. Egy sorsjegy ára 40 leu.

Halottaink. Homoródalmási Barra Lajos dr. életének 34-ik évében, f. évi április hó 18-án váratlanul elhunyt Budapesten. Halálát széleskörü rokonsága gyászolja ott is, Erdélyben is.

Pályázat lelkészi állásra. Sz.: 581—1930. U. P. A nyárádszentlászlói unitárius egyházközség lelkészi állása beteg lelkész lemondása következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek. A lelkészi állás javadalmai: 40 kalangya buza (25 kévés), 220 véka csős tengeri, 270 leu készpénz az egyházközség pénztárából, 6 hold 1438 □-öl tagositott szántó, 2 hold 557 □-öl tagositott kaszáló rét, 121 □-öl szöllő, puszta, a templom kertje és a temetőkert használata 797 □-öl, 1 hold 740 □-öl gyümölcsös- és konyhakert, nyomáti erdőhasználat, 3 szobás lakás, téli konyha, kamara, 1924-ben épült; nyári konyha, külön sütőkemencével és gazdasági épületek. Jegyzet: Kepe évenként változhatik. A pályázatot, szabályszerüen fölszerelve, Marosvásárhelyre Halmágyi János esperes aa kezéhez julius 20-ig kell benyujtani. Kolozsvár, 1930 junius 27. *Dr. Boros György*, püspök.

Népes családu unitárius székely gazda igen előnyös feltételek mellett lakást és megmivelésre 18 hold jóminőségü földet kaphat. Bővebb tájékozást nyujt sepsiszentgyörgyi lelkészünk, József Lajos tiszt. esperes. Aki érdeklődik, jelentkezzék saját lelkészénél és ő tájékozást fog szerezni.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 25-től május 25-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur 1929-re, Inczefi Lajos Szászrégen, özv. Jakab Miklósné Kolozsvár, Deák László Nyárádszereda 1930-ra, Nagy Árpád Ürmös 1929-re, Kádár József Dés, özv. Macskási Lajosné, Kelemen Lajos Kolozsvár 1929—1930-ra, özv. Kelemen Miklósné Marosvásárhely, Incze Böske Ákosfalva 1928—1930-ra.

Alapitói dijban fizettek: özv. Deák Miklósné Kobátfalva anyja, néhai Böckel Károlyné született Frank-Kis Zsuzsánna emlékére 500 L-t, Lőfi Gyula Torda 300 L-t, Kozma Miklós Ádámos 1000 L-t.

Emlékadomány cimen ajándékoztak: Lőrincz Károlyné Árkos, Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur, Inczefi Lajos Szászrégen, özv. Deák Miklósné Kobátfalva, Deák László Nyárádszereda 40—40 L.; Dalström Kálmánné Árkos 100 L.

Az egylet pénztárába május 25-től junius 25-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Főgimnázium Önképzőköre, Boros Jenő Székelykeresztur, Ferenczy Sándor Kolozsvár, Sebe Ferenc Pipe, Ekárt Andor, Ekárt Andorné Csehétfalva, Rodi Imre, Ferencz Istvánné Brassó, Dombi Mózes Recsenyéd, Bálint Balázs Kénos, Pál Mihály Gyepes, Korodi Ferenc, Imre Albert Sepsiszentgyörgy, Vass Gézáné Buzău 1929-re; Sándor Józsefné Homoródalmás, Shakirov Sebestyén Nagybánya, id. Fazakas Sándor Nagyajta, Bálint Mózes, Unitárius Egyházközség Pipe, Pataki Jánosné Brassó, Utő Áron, Incze Béla, Téglás Albert, Barabás Mihály, Vida Géza, Kiss Károly, id. Szabó

Mózes, ifj. Szabó Mózes, özv. Kriza Sándorné, Ütő Irma, id. Köntés Ferenc, Simon András, Szabó László Sepsiszentgyörgy, Unitárius Egyházközség Kilyén 1930-ra; Dr. Taglich Samu Brassó, Dobai István Homoródujfalu, Unitárius Egyházközség Gyepes 1927-re; özv. Sándor Mózesné Kénos 1928-ra; Vass Dénes Marosvásárhely, Lőrinczy Elek Kissolymos 1928—1929-re; Deák Jenőné Telek, özv. Török Bertalanné Érkörös 1928—1930-ra; Kiss Boriska Zsombor, Pálffy Kálmán Kreszna 1929—1930-ra; Unitárius Egyházközség Kissolymos, Unitárius Egyházközség Nagysolymos, Csoma Győzőné, Konya Mária Brassó 1927—1928-ra; Deák Ferenc Kolozsvár 1927—1930-ra; Kádár Gyula Abásfalva 1923—1924-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentgyörgy 1930—1931-re; Miklós József Kolozsvár 1924—1926-ra; özv. Biró Mihályné Betfalva 1924—1930-ra.

Alapitói dijban fizettek: Sigmond Ilona Kolozsvár 300 leut, Uzoni Mihály Sepsiszentgyörgy 500 leut.

Emlékadomány cimen ajándékoztak: Shakirov Sebestyén Nagybánya, Lőrinczy Domokos, Lőrinczy Elek Kissolymos, Sándor Gergely Brassó 40—40 leut. — Kolozsvár 1930 junius 25-én. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Hátralékos előfizetőinket kérem, hogy dijaikat külön felszólitás bevárása előtt sziveskedjenek befizetni. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Irodalom.

Dr. Gál Kelemen: A nemzeti nevelés román fogalmazásban. Erdélyi Tudományos Füzetek 24. sz. Kolozsvár. Minerva, 1930. Nagy 8-ad rét. 18 old.

Régóta óhajtott áttekintés Románia nevelési rendszereiről. A nemzeti szellem kifejlődésének csecsemőkorától, 1832-től, az Asachi György Regulamentul Organic-ja körül felviharzott harcoktól kezdődőleg szerző ismerteti a régi fejedelemségek, majd az egyesült királyság és a világháboru után hatalmas birodalommá vált Románia fejlődését a nevelés terén. Asachi György 1832-ben a románt kivánja a tanitás nyelvévé tenni, amely törekvés ellen az akkori főnemesi osztály élénk harcot folytat s a román helyett a francia nyelvet favorizálja. Lényeges előhaladást jelent e téren a Spiru Haret 1898-ban alkotott középiskolai törvénye, mely Herbart pedagógiája alapján központi gondolattá tette a Vilmos császár által 1890-ben kinyilatkoztatott elvet: „Nekünk német nemzeti ifjuságot kell nevelnünk, nem pedig görög és római ifjakat.“ Igy lett a nemzeti nevelés központi gondolattá a klasszikus, általános emberi nevelés helyett. Ez alapokon folyik tovább a román nevelés, igen megérthető és méltányolható módon. A XX. század demokratikusabb és az általános emberi ideálok felé haladó eszmeáramlata azonban nem ihlette meg az ujabbkori román nevelőket s különösen a megnagyobbodott or-

ság sok nemzeti kisebbsége problémáival szemben nem tudtak, vagy nem akartak a nemzeti nevelés szükös korlátain tágítani. Ebből folyik a jelen szigoru iskolapolitikája s a kisebbségi tanintézetek számtalan sérelme és keserve. Mindehhez járul még, hogy Romániában a felekezeti oktatási rendszer teljesen ismeretlen lévén, a magániskolákká degradált ősrégi magyar intézeteket egyáltalában nem értik meg s igy annál kevésbbé méltányolhatják a közoktatásügy jelenlegi irányadói.

Ez a kitünő értekezés méltán keltett nagy érdeklődést és meleg elismerést már akkor, amikor az E. M. E. bölcsészet, nyelv- és történettudományi szakosztályának egyik ülésén felolvastatott. Igy, nyomtatott formájában, nélkülözhetetlen szakmunkává vált, melyet minden magyar ember, akit a mi kisebbségi nevelésünk sorsa érdekel, meg kell, hogy szerezzen. Ára 50 leu s kapható az Erdélyi Muzeum kiadóhivatalában Kolozsvárt, Str. Baron L. Pop (Brassai-utca) 5. szám alatt. Sz. I. S.

Felhivás. Tisztelettel fordulok azon intézményekhez és egyesekhez, akik segiteni óhajtják unitárius szellemü teológiai irodalmunk kifejlődését, sziveskedjenek julius hónap folyamán irásban közölni velem, hogy hajlandók „A próféták világa“ cimü kétkötetesnek szánt müvem első kötetét 500 leu árban előjegyezni. A munka kb. 30 ivnyi, 8°, 450—480 lap terjedelmü s az Ótestamentum prófétáival foglalkozik. A második kötet tartalma az Ujtestamentum s az ezt megelőző apokrifus irodalom, szintén akkora terjedelemmel. Egyetemes egyházi szempontból kivánatos volna, hogy egyházközségi könyvtáraink meg tudják szerezni e bibliai tárgyu könyvet. Csak annyi példányt nyomatok, amennyit biztosan el tudok helyezni. Dr. Kiss Elek teol. ak. tanár Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

Az „Ifju Erdély“ kiadásában megjelent dr. Imre Lajostól az *Ifjuság válsága* cimü mű. Ez a kis könyv a mai ifjuság helyzetének, világképének, társadalmi és gazdasági állapotának, jellemképének megrajzolásával, képet ad arról a válságról, melyben ma az ifjuság van és inditásokat tartalmaz arra nézve, mi ebben a helyzetben a teendő. A mű 5 ivnyi terjedelemben jelent meg, ára 30 leu. Megrendelhető az „Ifju Erdély“ kiadóhivatalában Kolozsvárt, Ref. Teológia.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz